

”Forza Italia”

En studie över Berlusconis popularitet i Italien

Alexander Söderholm 891009-3932
Leonard Gullberg 890630-4111

Abstract

Det är ovanligt i en demokrati att ledaren, trots misstankar om flertalet brott, blir omvald gång på gång. I Italien är detta dock verklighet då Silvio Berlusconi (nuvarande premiärminister) blivit vald och sedan omvald vid ytterligare två tillfällen. Vi kommer i denna uppsats fram till vad vi tror en huvudsaklig anledning till detta är. Vi har även sett att landet är ett av två länder i Västeuropa som inte räknas som free i Freedom house's mätningar gällande pressfrihet. Vi kommer i denna uppsats försöka bevisa att dessa två faktorer hör samman. Vår frågeställning ska besvaras med hjälp av teorier kring populism, media och makt. Viktiga faktorer för slutsats är den italienska kulturen, Berlusconis politiska strategi och hans mediala dominans. Vår slutsats är att Berlusconis kontroll över media tillsammans med hans skickliga politiska strategi och passande kultur, gör att han kan tysta oppositionen och därmed få folkets stöd.

Nyckelord: Italien, Berlusconi, media, populism, italiensk kultur, makt

Antal ord: 9809

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
1.0 Syfte/Frågeställning.....	4
2.0Metod och Material.....	6
2.1 Metod.....	5
2.2 Material.....	7
3.0Empiri.....	8
3.1Tangentopoli och Mane Pulite.....	8
3.2Berlusconi blir politiker.....	8
3.3Andra Republiken.....	9
3.4Opposition.....	11
3.5 Italiensk kultur.....	11
3.6 Berlusconi och media.....	13
4.1Maktteorier.....	15
4.1.1Machiavelli.....	15
4.1.2 Modernare maktteorier.....	17
4.2Populism.....	18
4.3Medieteorier.....	19
4.3.1McQuail.....	19
4.3.2Lazarsfeld, Merton och Habermas.....	20
5.0 Analys.....	22
5.1Berlusconis ledarstil och dess effekt i den italienska kulturen.....	22
5.2 Berlusconi mediemakt och konsekvenserna av detta.....	25
6.0Slutsater.....	27

1.0 Syfte/Frågeställning

I det offentliga samtalet i Sverige hörs ofta mycket negativt om italiensk politik och framförallt om Italiens premiärminister Silvio Berlusconi. För många är det underligt att han år efter år får fortsätta styra Italien. Även enligt statsvetenskaplig teori kan detta anses underligt. I demokratier är ledare som väljs oftast inte misstänkta för bedrägeri, pengatvättning, sex med minderåriga och samröre med maffian¹. Italien verkar dock vara ett undantag från detta. Berlusconi har blivit omvald flera gånger, och varit högst delaktig i den italienska politiken i snart 20 år samtidigt som han haft dessa mörka sidor. Vi vill i denna uppsats undersöka: Hur detta kan komma sig? Hur bygger Berlusconi sin popularitet? Varför är Italien ett avvikande fall från de flesta andra demokratier? Dessa frågor leder oss till vår huvudfråga: Hur kan vi förstå Berlusconis popularitet i demokratin Italien?

Följande tabell är gjord med hjälp av data från Freedomhouse. Den visar Italiens pressfrihet mellan åren 1994 och 2009. Pressfrihet ges här ett värde. Italien ligger här mellan 25 och 35.

- **Grön färg** på staplarna betyder ett värde under 30 och då rankas landet som fritt.
- **Gul färg** på staplarna betyder ett värde mellan 30 och 60 och detta betyder att landet rankas som delvis fritt.
- **Lila färg** betyder att landet har över 60 och inte alls är fritt.

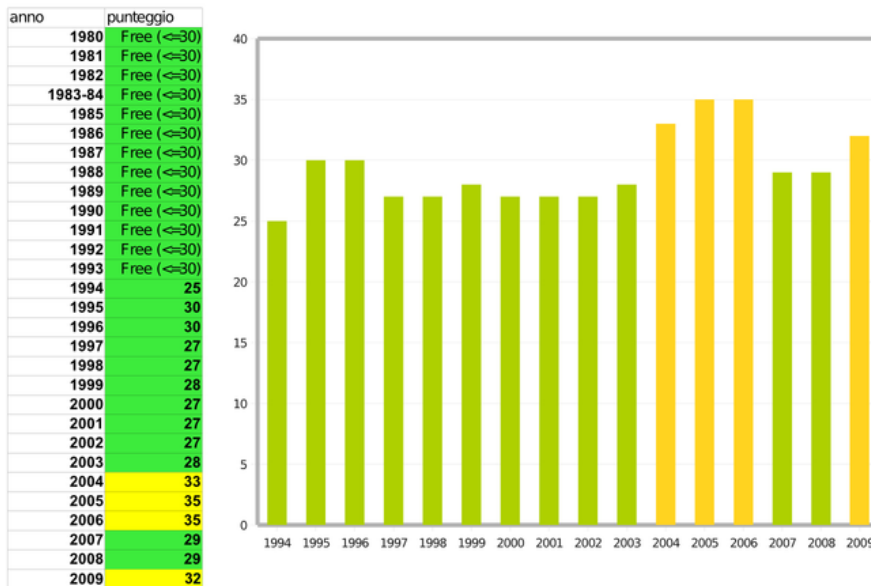
¹ Berlusconi har genom åren misstänkts för en rad brott. Det går att läsa om dessa misstankar i både Kappelins bok *Berlusconi-Italienaren* från 2010 och Lanes *Berlusconi's Shadow* från 2004, men även i en rad nyhetsartiklar: (Dagens Nyheter 2011) (Sydsvenskan 2010) (Svenska dagbladet 2005) (BBC 2006)

Sintesi dei dati relativi all'Italia dei Rapporti Freedom House sulla libertà di stampa

Valori inferiori o uguali a 30 indicano un paese libero dal punto di vista della libertà di stampa.

Valori superiori a 30 e inferiori o uguali a 60 indicano un paese parzialmente libero dal punto di vista della libertà di stampa.

Valori superiori a 60 indicano un paese non libero dal punto di vista della libertà di stampa.

(Wikipedia 2)

För att få reda på anledningen till Berlusconi's politiska framgång i Italien har vi analyserat en rad faktorer. För att demokratier ska fungera ska det finnas regelbundna val, opposition till makten, flera olika politiska partier och rule of law (Rose, 2009, s.10-13). Detta ser vi inga större problem med i Italien. Det ska även finnas rätt att uttrycka opinion, granska makthavare och fria media (Veltmer, Rawnsley, 2009, s.234-235). Här börjar vi misstänka att Italien kan skilja sig från många andra demokratier.

Vi såg i tabellen ovan att de gula staplarna sammanföll med åren då Berlusconi var premiärminister. Åren 2007-2008 styrde Prodi landet och 2009 var Berlusconi återigen tillbaka som Premiärminister (Freedomhouse 1). Vi fann det oroväckande att pressfriheten påverkades så pass mycket när Berlusconi styrde landet. Vi misstänker att faktumet att Berlusconi äger en så pass stor andel av de italienska medierna kan ligga bakom hans politiska framgångar.

Vi undrar också om han har en speciell strategi för hur han leder landet. Kanske är det som så att Berlusconi skiljer sig från de andra ledarna i västvärlden och att detta är anledningen till hans framgångar? Kanske är det Italien och något i den italienska kulturen som skiljer sig från de andra länderna i väst? Dessa aspekter ska vi i denna uppsats försöka undersöka.

2.0 Metod och Material

2.1 Metod

Uppsatsen är en fallstudie över Italien och Berlusconi. Fallstudier innebär intensiva närgranskningar av ett specifikt fall (Esaiasson-Gilljam-Oscarsson-Wängnerud, 2007, s.121). Detta innebär att vi kommer fördjupa oss i det italienska samhället och hur Berlusconi blev ledare i landet för att sedan bli omvald ytterligare två gånger. Angående det italienska samhället kommer vi att gå in på den italienska kulturen. Detta eftersom vi behöver förstå denna för att kunna besvara vår frågeställning. Den behandlar ju hur vi kan förstå Berlusconis framgång inom italiensk politik. Eftersom Italien är en demokrati är det folket som vid tre tillfällen har valt honom som ledare i landet (Freedomhouse 1). I och med det måste vi förstå människorna i samhället. Samtidigt behöver vi redogöra för det italienska politiska samhället.

När man designar en empirisk undersökning ställer man sig först och främst frågan om vilken typ av forskningsfråga det är. Är det en beskrivande eller en förklarande studie? (Esaiasson-Gilljam-Oscarsson-Wängnerud, 2007, s.99). I vårt fall är det en förklarande studie som ska göras. Vi vill förklara och förstå hur Berlusconi har fått sitt stora politiska inflytande i Italien. I vårt fall tänker vi oss att det finns olika teorier, alltså olika förklaringsmekanismer som kan hjälpa oss att förstå detta och därmed få ett svar på vår frågeställning. Det finns alltså teorier från början som kan hjälpa oss. På så sätt är vår undersökning en teorikonsumerande fallstudie. (Esaiasson-Gilljam-Oscarsson-Wängnerud, 2007, s.99).

I teorikonsumerande fallstudier är det ett enskilt fall som står i centrum för ansatsen. Man försöker förklara något med hjälp av existerande teorier. (Esaiasson-Gilljam-Oscarsson-Wängnerud, 2007, s.42). Man väljer fall primärt och försöker förklara varför det blev som det blev (alltså i det här fallet hur Berlusconi har lyckats politiskt i Italien). Valet av förklaringsfaktorer, teorierna, står alltså inte i centrum utan används för att förklara frågeställningen. Vi har alltså valt fallet Berlusconi och Italien och undrar hur han kan ha nått politisk framgång. För att kunna förklara detta använder vi oss sedan av teorier som vi tror kan ha betydelse i sammanhanget. (Esaiasson-Gilljam-Oscarsson-Wängnerud, 2007, s.43).

Vår operationalisering går helt enkelt ut på att vi valt ut dessa tre teorier och tycker oss utifrån dessa kunna besvara vår frågeställning. Teorierna berör maktperspektiv, populism och medieperspektiv.

Vi ser Italien som ett avvikande fall i den sfär av länder i Västeuropa som alla är rankade som free av Freedomhouse beträffande mediefrihet (undantaget även Nordirland). Italien är rankat som partly free och är alltså ett avvikande fall (Freedomhouse 2). Genom att studera Italien hoppas vi kunna visa vad som gått snett i detta land, och på så sätt påvisa vad andra länder bör göra eller undvika för att inte hamna i samma situation som Italien.

2.2 Material

I uppsatsen kommer vi att använda oss av böcker och tidskriftsartiklar. Vi har valt ett antal olika böcker som redogör för de tre teorier vi har tänkt använda oss av. Dessa utgör alltså grunden för hur vi ska förstå och förklara Berlusconi's framgång som politiker i Italien. För att skildra det italienska samhället och personen Berlusconi använder vi oss främst av Kristina Kappelins bok *Berlusconi – Italienaren*. Kappelin är en svensk journalist och författare som under de senaste 20 åren rapporterat om allt möjligt i Italien. Hon räknas som en av de främsta svenska experterna på Italien och det föll sig naturligt att ta mycket hjälp av denna bok. Även David Lanes bok *Berlusconi's Shadow* har använts. Lane är journalist för *The Economist*. Även två artiklar skrivna av den italienska statsvetaren Gianfranco Pasquino har använts.

3.0 Empiri

3.1 Tangentopoli och Mane Pulite

I början av 1990 talet skakades italiensk politik av ett stort antal korruptionsskandaler. Hela det politiska systemet sattes i gungning och förtroendet för politiker var kört i botten. Detta var slutet på den så kallade första republiken i Italien. Denna korruptionsskandal fick namnet Tangentopoli (mutstaten). 2500 näringslivstoppar, politiker och tjänstemän åtalades i utredningen som fick namnet Mane Pulite (Rena Händer). (Kappelin, 2010, s.55). En av de mest insnärjda i korruptionshärvan var socialistledaren och Berlusconi's beskyddare Bettino Craxi (Kappelin, 2010, s.55). Tangentopoli var ett stort uppvaknande för Italien. De flesta insåg att det fanns mycket mutor och korruption inom den italienska politiken men få förstod att det var så här omfattande (Lane, 2004, s.115).

De gamla partierna; kristdemokraterna, socialdemokraterna och kommunisterna kollapsade efter detta och nya partier och koalitioner började ta form (Freedomhouse 1). Korruption är fortfarande ett stort problem i Italien. I Transparency International's 2009 Corruption Perceptions Index mätningar rankades Italien som landet med näst högst korruption i Västeuropa. Berlusconi har flera gånger anklagats för korruption (Freedomhouse 1).

3.2 Berlusconi blir politiker

I samband med Mane Pulite kan Berlusconi ha sett sin chans att göra inträde i politiken. De gamla politikernas förtroende var som sagt kört i botten. Berlusconi var vid denna tid en känd affärsman och mediemogul i Italien. Berlusconi själv och många andra italienare var rädda att Mane Pulite skulle leda till en vänsterseger i Italien. En vänsterseger skulle kunna sätta käppar i hjulet för Berlusconi's medieimperium. En vän till Berlusconi vid namn Marcello Dell'Utri ville se Berlusconi i politiken och beställde opinionsundersökningar som visade att Berlusconi var väldigt populär i landet. Bland annat på grund av dessa två faktorer valde Berlusconi att träda in i politiken. (Kappelin, 2010, s.55-56). Berlusconi insåg att pengar och mediemakt kunde leda långt i hans liv som politiker.

När Berlusconi tog beslutet att träda in i politiken gjorde han detta via ett TV tal i en av sina egna kanaler. Han valde att förklara detta genom att han skulle "scendere in campo" (kliva på planen). Han döpte sitt parti till Forza Italia (Heja Italien). (Lane, 2004, s.122). Berlusconi talade 1994 till folket om att han skulle rädda Italien. Med detta flyttade han fokus och väljarna glömde bort hans andra plan, nämligen att rädda sitt medieimperium (Lane, 2004,

s.121-122). Berlusconi intåg i politiken började med succé. Bara två månader efter han meddelat sitt intåg i politiken, vann han i mars 1994 valet. (Lane, 2004, s.123). Berlusconi bildade koalition med de främlingsfientliga, neofascistiska högerextrema partierna Lega nord och Alleanza Nazionale. Detta gjorde att dessa partier lyftes fram och fick mer allmän acceptans. (Lane, 2004, s.128). Berlusconi slog 2009 ihop sitt parti Forza Italia med neo fascistiska Alleanza Nazionale och bildade partiet Popolo della liberta (Frihetens Folk). (Freedomhouse 1).

3.3 Andra Republiken

Andra Republiken är det inofficiella namnet på den italienska politiken efter Tangentopoli och Mane Pulite. 1993 ändrades den italienska författningen. Bland annat började man till viss del att ha majoritetsval. De proportionella valen till parlamenten byttes ut mot enmansvalkretsar till de flesta platserna i parlamentet. (Freedomhouse 1). Idag har Italien alltså en blandning av majoritetsval och proportionella val. Detta gjordes för att få en mer stabil majoritet för partier som hade makten. Detta då det förra systemet var väldigt instabilt och italienarna hade haft över 50 regeringar sedan 1945. Detta fungerade dock inte riktigt som man tänkt sig. Därför återinförde man 2005 proportionella val med en bestämmelse som ger minst 54% av platserna i det lägre huset till det vinnande partiet eller koalitionen. Detta beroende på med hur pass liten marginal de vann valet. I senaten ger en vinst i den givna regionen minst 55% av platserna i senaten. Den önskade effekten verkade ha uppnåtts då bara 6 partier fick platser i underhuset i valet 2008 jämfört med 26 partier i valet innan. Italien delas in i 20 administrativa regioner. Presidenten, som har en till största del ceremoniell betydelse, väljs av parlamentet och representanter i regionerna. Presidentens uppgift är att välja premiärminister. Denna premiärminister är oftast ledaren till det parti som fått flest röster i valet till det 630 platser stora underhuset. Det finns även ett överhus, den så kallade senaten med 315 platser. Mandatperioden i båda kamrarna är fem år. (Freedomhouse 1). Detta valsysteem verkar gynna skickliga koalitionsbyggare (Pasquino, 2008, s.347).

Denna så kallade andra republik var tänkt att bli en nystart för den italienska politiken. Denna gång skulle det politiska livet inte präglas av korrupktion, maffia och mutor. Den andra republiken har kommit att präglas till stor del av Silvio Berlusconi. Här följer en tabell över premiärministrar och regeringar från och med 1994 då Berlusconi kom till makten. Detta för att se hur makten fördelats, hur mycket Berlusconi påverkat politiken och hur spridd oppositionen är.

Premiärminister	Tillträdes datum	Avgångs datum	Politiskt Parti	Regering
Silvio Berlusconi	10 maj 1994	17 januari 1995	Forza Italia	Berlusconi 1 Forza Italia- Alleanza Nazionale-Lega Nord- Centro Cristiano Democratica
Lamberto Dini	17 januari 1995	17 maj 1996	Oberoende	Dini- Teknokrati
Romano Prodi	17 maj 1996	21 oktober 1998	L'Ulivo	Prodi 2- Partito Democratico- Partito Popolare Italiano-Rinnovamento Italiano-Verdi
Massimo D'Alema	21 oktober 1998	25 april 2001	Democratici di Sinistra	D'Alema 1-2 - Democratici di Sinistra - Partito Popolare Italiano-Rinnovamento Italiano- Verdi- Partito dei comunisti Italiani- Socialisti democratici Italiani- Unione Democratica per la Repubblica- Democartici- Popolari per il Sud
Giuliano Amato	25 april 2000	11 juni 2001	L'Ulivo	Amato 2 - - Democratici di Sinistra - Partito Popolare Italiano-Rinnovamento Italiano-Verdi- Partito dei comunisti Italiani- Socialisti democratici Italiani- - Democartici- Popolari per il Sud
Silvio Berlusconi	11 juni 2001	17 maj 2006	Forza Italia	Berlusconi 2-3 – Forza Italia,- Alleanza Nazionale-Lega Nord- Unione dei Democratici Cristiani e di Centro
Romano Prodi	17 maj 2006	8 maj 2008	L'Ulivo, Partito Democratico	Prodi 2- Democartici di Sinistra, La Margherita, Partita della rifondazione Comunista, Rosa nel Pugno, Partito dei Comunisti dei Italiani- Italia del Valori-Verdi, Popolari per il Sud
Silvio Berlusconi	8 maj 2008	→	Il Popolo della Liberta	Berlusconi 4- Il Popolo della Liberta, Lega Nord Movimento per le Autonomie

(Pasquino, 2008, s.346) (Wikipedia 1)

Valen har dominerats av en högerkoalition ledd av Silvio Berlusconi och en vänsterkoalition ledd av Romano Prodi. Tre vinster för Berlusconi och två för Prodi. Det ska alltså inte glömmas bort att Berlusconi, trots enorma framgångar, inte har regerat hela tiden. Spruckna koalitioner och misstroendeomröstningar har flera gånger gjort att regeringen röstats bort. Bland annat föll Prodis regering efter en misstroendeomröstning 2008, vilket ledde till att Berlusconi på nytt tog makten. (Freedomhouse 1).

3.4 Opposition

1994 vann Berlusconi valet över en koalition ledd av Achille Occhetto. Denna koalition innehöll partierna Partito Democratico (Demokratiska Partiet), Partito della Rifondazione Comunista (Kommunisterna) och Verdi (De gröna).

Andra gången Berlusconi vann ett val var 2001. Denna gång mot en koalition ledd av Francesco Rutelli som innehöll partierna Sinistra Democratica (Vänster Demokraterna), Margherita, Verdi (De Gröna), Socialisti Democratici Italiani (demokratiska socialisterna) och andra mindre grupperingar (dock denna gång inte Partito della Rifondazione Comunista).

2008 vann Berlusconi valet över Walter Veltroni, ledare för Partito Democratico, Veltroni i en koalition med Antonio Di Pietro's politiska rörelse kallad Italia dei Valori. Detta visar på hur spridd den italienska oppositionen är. Den byter hela tiden ledare och partier medan Berlusconi håller sig kvar. (Pasquino, 2008, s.346).

Oppositionen till Berlusconi har svårt att samla sig. Det är ständiga bråk om vilka partier som ska ingå i oppositionen. När detta väl är bestämt dyker det upp oenigheter om vem som ska leda koalitionen. Detta slutar alltid med att något av partierna väljer att hoppa av efter en tids samarbete. Prodi har med sin center-vänster regering varit den tydligaste oppositionsledaren under dessa år. Han är den enda som vunnit över Berlusconi i två val. Han var premiärminister mellan åren 1996-1998 och 2006-2008. Dock har hans koalition visat sig braka samman flera gånger.

Det har aldrig funnits något riktigt starkt parti som utmanat Berlusconis Forza Italia. Folket har flera gånger protesterat och menat att den italienska vänstern måste få nya ledare för att kunna vända på Berlusconis framgångar. (Pasquino, 2003, s.493). Oppositionen har som Pasquino uttrycker det både problem med politiska klyftor, parlamentarisk svaghet, och social fragmentation (Pasquino, 2003, s.494).

3.5 Italiensk kultur

Den italienska kulturen skiljer sig enligt Kappelin mycket från den svenska. Vi ser många saker och ting på ett helt annat sätt i Sverige än i Italien. Områden där det skiljer sig mest är passande nog i frågor kring politik/politiker och media.

Att en politiker väntas hålla sina löften och leva upp till det förtroende folket ger honom/henne är inget italienarna väntar sig. I Italien så ligger politiken långt bort från verkligheten. Men det är som sagt inget problematiskt för den vanlige italienaren. Det finns en slags italiensk kultur där alla är införstådda i att man inte kan nå toppen med enbart hederliga medel. (Kappelin, 2010, s.10-11) Detta kan vara en orsak till varför ingen blivit

förvånad och börjat fundera över Berlusconis tillträde inom politiken och allt eftersom hans fortsatta ledarskap.

Kappelin beskriver italienarna som ett folk som inte är rädda för förfall. Man är vana vid att de politiska aktörerna inte alltid har rent mjöl i påsen. Det är så att säga en del av livet. Hon skriver samtidigt att man inte bör se dem som ett kollektiv utan som individer. Individen har större betydelse än kollektivet i Italien. Man oroar sig inte för vad andra ska tycka och på så sätt är man väldigt toleranta med människors svagheter. Man ser liksom bortom dessa negativa drag. Variationen och mångfalden bland samhällets medborgare är det som gör livet intressant för italienarna. (Kappelin, 2010, s.16-17) Man skulle kunna se det lite som en slags allmän verklighetsflykt. Dock menar Kappelin att de samtidigt känner till lömskheten bland alla människor, såväl bland politiker som vanliga medborgare.

Verklighetsflykten är något som italienarna skapar för sig själva men de är samtidigt medvetna om den. Detta kan ses som en slags paradox hos det italienska folket. Utåt sett accepterar man varandra men inom individerna finns misstänksamheten gentemot andra människor och hela det italienska samhället vilket till viss del mynnar ut i en misstro och cynism. Alla vet att alla har en baktanke i vad man än tar sig för. (Kappelin, 2010, s.18)

I det italienska samhället finns en djup misstro mellan medborgare och staten. Kappelin har fångat det träffsäkert: ”Eftersom du inte uppfyller dina plikter gentemot mig, behöver inte heller jag uppfylla mina plikter gentemot dig. Eftersom du inte erbjuder mig de tjänster du har lovat, betalar jag inte skatt. Eftersom du och dina ämbetsmän inte föregår med gott exempel, behöver inte jag vara hederlig”. (Kappelin, 2010, s.30)

Även om ingen är riktigt nöjd med samhället så hittar de flesta ändå något att ta sig till och ägna sina liv åt. Kappelin beskriver det som ”Man vet vad man har men inte vad man får” (Kappelin, 2010, s.29). Vidare fungerar samhället som ett skyddsnät för de som har pengar och kontakter att göra i stort sett vad de vill. Systemet är för dessa lätt att utnyttja samtidigt som de som inte har dessa förmåner inte tycker särskilt illa om det. De som lyckas, hur omoraliska de än må vara, bemöts istället med respekt. De har ju trots allt lyckats menar man, de är sluga. Italienarna har ett ord för detta, ”furbi”, vilket uppfattas som ett honnörsord i landet. De som har inflytelserika kontakter får jobben istället för de som har goda akademiska resultat eller andra meriter vilket leder till att de sistnämnda flyttar till andra länder. (Kappelin, 2010, s.29-30).

En viktig aspekt som präglar den italienska kulturen är skillnaderna mellan det rika nord och det fattiga syd. I nord har näringslivet sina rötter och det är där det sker en ständig utveckling. I syd finns den organiserade brottsligheten med en maffia som söker sig dit pengarna finns, även norrut. Denna illegala kraft är i stort sett den enda som enar landet. Men den viktiga samhörighetskänslan saknas. Det är här familjen blir oerhört central i det italienska samhället. (Kappelin, 2010, s.20-21)

Familjen är det viktigaste för italienarna. Den kommer alltid först och därför röstar man även på de politiker som man tror kommer att gynna en själv och familjen. Detta brukar kallas klientelism och är något negativt för samhällsutvecklingen. (Kappelin, 2010, s.21) I familjen är det än idag väldigt vanligt att pappan är den som jobbar och tjänar pengar medan mamman jobbar i hemmet. Endast cirka 50 procent av de italienska arbetsföra kvinnorna jobbar

utanför hemmet. I de italienska familjerna är det mammorna som bestämmer. (Kappelin, 2010, s.22). Bara ordet ”mamma” har en väldigt speciell klang i landet eftersom att, som man säger i Italien, ”hon är släkt med madonnan”. (Kappelin, 2010, s.72)

Ett tydligt exempel på den verklighetsflykt som vi nämnde tidigare är TVs dragningskraft. Denna kraft får allt större fokus och har även kommit att försvaga mammarollen. Mammarollens ställning i samhället har på senare år förändrats och en del av detta kan tänkas ha att göra med TVs utveckling. (Kappelin, 2010, s.22). Mannen bakom denna utveckling är Silvio Berlusconi. I följande avsnitt ska vi beskriva hur han har byggt upp sitt medieimperium.

3.6 Berlusconi och media

Italiensk TV är uppdelat i statliga och kommersiella kanaler. Statliga RAI (Radiotelevisione Italiana) och Berlusconis TV bolag Mediaset utgör tillsammans cirka 90 % av TV utbudet. Ungefär jämvikt 45% var råder mellan dessa bolag. Via sin position som premiärminister styr Berlusconi indirekt även RAI, alltså 90% av det totala TV utbudet. (Freedomhouse2, Kappelin, 2010, s.49-51). Han äger också flertalet dags och veckotidningar. Bland annat den största tidningsutgivaren Mondori. Även det största reklambolaget Publitalia ägs av Berlusconi. (Freedomhouse 1, Freedomhouse 2). En av de största dagstidningarna i Italien Il Giornale ägs av Berlusconis bror (Freedomhouse 2). Italienska dagstidningar ägs oftast av partier och tar politisk ställning (Freedomhouse 1).

Exempel på Berlusconis tveksamma sätt att använda sin mediemakt är att han 2009 förbjöd Mediasets och de statliga kanalerna att visa reklamfilmen för den Berlusconi-kritiska filmen Videocrazy (Freedomhouse 1).

2004 röstades den hårt kritiserade Gasparri lagen igenom. Denna lag har fått mycket kritik för att förhindra pressfriheten i landet. Lagen innebär i korthet att det ska gå att privatisera statliga RAI och öppna fler privatiserade tv kanaler. Många menar att det är en lag som skyddar Berlusconi, en lag som gör att han kan behålla sin mediemakt. (Kappelin, 2010, s.109-111). Även en ny lag som i folkmun kallas munkavlelagen har röstats fram i den italienska senaten (Dagens Nyheter 2010). Lagen är till för att som regeringen uttrycker det skydda privatlivet. Denna lag gör det svårare att få tillstånd till telefonavlyssning. Regeringen ville också med denna lag förbjuda rapportering av brott innan de kommer upp i domstol. Att publicera avskrifter av avlyssnade telefonsamtal ska också med den nya lagen medföra höga böter. Även yttrandefriheten på nätet drabbades. Bloggare kan med den nya lagen drabbas av 12000 € i böter om de skriver vederhäftigt eller smutskastar en person på nätet. Många menar att lagen är ett stort hot mot pressfriheten. (Kappelin, 2010, s. 117-118).

Berlusconi är den första premiärministern i Europa som aktivt tagit ställning och legal aktion mot både europeiska och italienska medier. Detta då han stämmer tidningar som han på grund av innehållet inte är nöjd med (Freedomhouse 2). De Italienska medierna präglas idag av Berlusconi kritiska

tidningar och Berlusconi's egna tidningar. Tidningarna smutskastar varandra och dess politiker på grova sätt och stämmer varandra fram och tillbaka. (Freedomhouse 2). Journalister uppges ofta bli hotade av organiserad brottslighet och politiska och sociala grupper. (Freedomhouse 2).

Prodi försökte när han var vid makten via lagar montera ned Berlusconi's medieimperium, men Berlusconi bygger hela tiden upp det igen när han är premiärminister (Freedomhouse 2). 49 % procent av italienarna uppges använda Internet regelbundet 2009. Dock är hemsidor som anses skada den italienska lagen blockerade. (Freedomhouse 2).

4.0 Teori

I detta avsnitt kommer vi att presentera de teorier vi har tänkt använda oss av för vår analys av Silvio Berlusconis ledarskap. Vi har tänkt använda oss av tre huvudsakliga teorier. Dessa berör makt, populism och medier. Vi kommer här inte att lägga något fokus på Berlusconi utan mer förklara teorierna.

4.1 Maktteorier

Med makt menar vi hur politiska aktörer kan nå makt i ett land och därmed bli ledare. I fokus ligger även hur en ledare även kan kvarstå som ledare i ett land. Maktaspekten har inte så mycket att göra med makt i form av våld, tvång etcetera utan handlar mer om hur en skicklig politisk ledare kan använda sig av olika medel för att fortsätta sitt ledarskap. Dessa medel berör olika aspekter av själva begreppet makt, till exempel hur man definierar begrepp i politiska uttalanden med mera.

I det här avsnittet tänker vi redogöra för olika maktteorier som vi sedan ska applicera i fallet Berlusconi. Tanken är att genom en redogörelse för sådana teorier kunna förstå hur Berlusconi använder sig av olika aspekter av makt. Det handlar dels om hur han blev ledare men även om hur han lyckats kvarstå som ledare med hjälp av makt. Vi kommer att använda oss av Machiavellis *Fursten* som en grund för att förstå dessa olika aspekter av makt. I boken redogör han nämligen både för hur en politisk aktör lyckas bli en ledare och hur han lyckas behålla makten. Vi anser denna bok vara intressant då den visar hur djupt rotade dessa sätt att tänka på makt i samhället är. Machiavellis teorier återkommer ständigt i den politiska debatten. Vidare kommer även modernare teorier om makt att tas upp för att de under 500 år måste ha utvecklats. På så sätt kan en mer nyanserad bild av makt och ledarskap nås. I fallet Berlusconi stämmer en del av de aspekter som Machiavelli tar upp om makt överens med hur Berlusconi stigit inom det politiska livet. Dock anser vi att även modernare teorier behövs för att kunna förstå något som skett och sker i modern tid.

4.1.1 Machiavelli

Machiavellis *Fursten* berör olika aspekter av hur en ledare kan nå framgångar i sitt ledarskap. Framgångar i form av att han på något sätt håller både eliten och folket inom landet i schack. Han lyckas alltså hålla dem nöjda men samtidigt menar Machiavelli att ledaren inte får vara för barmhärtig

eftersom han då lätt kan utmanövreras från sin post som ledare. (Machiavelli, 2008, s.118-121). Boken är skriven för ca 500 år sedan² (början av 1500-talet) och är främst skriven som en rekommendation till Lorenzo De' Medici om hur han bör styra Italien. Den redogör för hur tidigare furstar har styrt områden runt om i Italien, vad det är som gjort att de lyckats eller misslyckats som ledare. Genom dessa beskrivningar visar han hur De' Medici bäst kan undvika olika folkliga eller elitistiska uppror. Under detta århundrade var man långt ifrån några demokratiska värderingar och på så vis är även boken och teorierna om hur en ledare ska lyckas skrivna till en auktoritär ledare. Icke desto mindre är de applicerbara ledarskapsteorier idag. Det är inte för inte som boken blivit en klassiker inom flera fält, däribland statsvetenskap.

Naturligtvis passar en del av det Machiavelli tar upp inte in i dagens politiska sfär. Till exempel redogör han på flera ställen om hur man erövrar andra furstendömen och hur tidigare furstar misslyckats med det. (Machiavelli, 2008, s.65-69). Men det finns helt klart aspekter i boken som går att använda för att beskriva ledarstilar idag. I fallet Berlusconi verkar det dessutom finnas en hel del. Saker som att det måste finnas ett gynnsamt tillfälle för att en ny ledare ska ta över, vad han bör göra för att bli populär, hur man undviker att bli föraktad, är alla viktiga aspekter för en ledare idag.

I kapitel VI "Om nya furstendömen som erövrats med egna trupper och duglighet" beskriver Machiavelli hur viktigt gynnsamma tillfällen är för att en ny ledare ska ta plats. Givetvis är inte aspekter som tagits upp för 500 år sedan som sagt helt relevanta idag. Men han redogör ändå för hur mycket lättare det är för en furste eller överhuvudtaget andra ledare att ta över och bli ledare när tillfällen ges. Han berättar bland annat om hur viktigt det var för Moses roll som ledare att Israels folk var slavar i Egypten. På grund av detta förtryck skapades en situation där en ledare behövdes för att kunna leda folket ut ur förtrycket. Detta samt Moses duglighet som ledare gjorde att Moses kunde ta denna roll och också få folket att ställa upp för honom. Likaså nämner han persernas missnöje med medernas förtryckarstyre som en förutsättning för att de skulle följa Kyros. Theseus hade inte fått sin chans som ledare om han inte funnit atenarna söndrade. Alla dessa historier har en gemensam nämnare. Nämligen den att dessa historiers ledare aldrig hade fått chansen att visa sin duglighet som ledare om det inte vore för att tillfällena funnits där. (Machiavelli, 2008, s.66-67).

En annan aspekt av makt och ledarskap som berörs i *Fursten* har att göra med hur man blir populär bland både såväl eliten som folket. Här menar Machiavelli att ledaren måste försöka hitta en balans mellan grymhet och godhet. Han får inte vara allt för hänsynslös mot vare sig eliten eller folket. Är han det kommer någon av grupperna (den grupp som missgynnas mest) att göra uppror och därmed ökar riskerna för ledaren att bli av med sitt ledarskap. Samtidigt får han inte vara för godhjärtad eftersom han då inte kommer att bemötas med respekt och respekten krävs, menar Machiavelli. Grunden för detta menar han bland annat beror på att folk i grunden inte är goda. Om en ledare är för god bland folk som inte själva är det kommer han således att gå under. (Machiavelli, 2008, s.113). Machiavelli har svårt att tro att en ledare kan uppfylla hur många goda egenskaper som helst. På grund av det måste han vara klok för att förstå vilka egenskaper som är viktiga för att lyckas med sin roll

² Vi använder oss av Marco Morners översättning från 2008.

som ledare. Han måste kunna förstå vilka av hans egenskaper som framstår som dåliga och dölja dessa. Vidare ska han tydligt visa de sidor av honom själv som uppfattas som bra. (Machiavelli, 2008, s.114).

Han beskriver vidare att även balansen mellan att vara frikostig och sparsam är central för en ledare. Ledaren måste visa sig frikostig för att inte verka snål. Samtidigt får han inte vara alltför frikostig eftersom tillgångarna då kommer att ta slut. Detta kan leda till att han måste införa högre skatter. I sin tur skulle detta då leda till folkets förakt. (Machiavelli, 2008, s.115-117).

4.1.2 Modernare maktteorier:

I boken *Makt* sammanfattar och beskriver Mats Börjesson och Alf Rehn ett flertal teorier om makt, såväl gamla som modernare. Med hjälp av denna bok vill vi redogöra för ett flertal modernare teorier om makt för att sedan kunna applicera dessa i fallet Berlusconi och Italien.

Ett grundproblem verkar vara hur man definierar makt. En del hävdar att makt handlar om förmågan att kunna förändra något, att få något att hända. Men makt kan även vara att få något att inte ske, att hindra en förändring. Robert Dahl formulerade 1957 makt som något där: ”A har makt över B i den utsträckning som A kan få B att göra något som B annars inte skulle ha gjort”. En grund verkar dock vara att det finns en avsikt med handlandet. (Börjesson – Rehn, 2009, s.94-95).

En aspekt av maktteorier har med belöning att göra. Denna står i motsats till andra aspekter som hot om våld och tvång. Belöningsaspekten handlar om att människor kompenseras för negativa aspekter i samhället. (Börjesson – Rehn, 2009, s.14-15). Detta kan på så vis få människorna att i mindre utsträckning tänka på det negativa. Om man tänker sig makt i form av hur en ledare använder sig av makt, blir det intressant att förstå vilken av dessa motsatser han eller hon använder sig av. Vilken linje som är bäst att följa bör vara centralt för en ledare att ta ställning till. I moderna samhällen är nog den senare vanligare och rimligare.

Att skapa skillnader bland folk (män/kvinnor, i vårt fall italienare/invandrare, heterosexuella/homosexuella etcetera) är också uttryck för maktstrukturer. Att tydliggöra dessa skillnader är en sorts maktteknik som en ledare kan använda sig av. På detta sätt kan man skapa den andre vilket mynnar ut i ett sorts vi och dem tänk. Genom att göra en grupp av befolkningen till denna andra grupp som skiljer sig från ”vi, de normala” kan man dominera och undertrycka denna andra grupp. (Börjesson – Rehn, 2009, s.16-17). En ledare kan på grund av sin politiska ideologi anse att det finns grupper i samhället som inte bör ha samma rättigheter som andra. Genom att framställa dessa grupper som annorlunda på ett tydligt och smart sätt kan ledaren få denna syn att bli en slags norm i samhället och på så vis stärka sitt stöd.

Här spelar helt klart makten att definiera begrepp en oerhörd roll. Genom att skickligt kontrollera hur språket används kan en ledare göra det normalt att tala om dessa andra grupper i form av negativa termer. Man ger dessa grupper negativt laddade attribut och bygger på så sätt upp ett delat folkligt förakt mot dessa grupper. Därigenom kan just denna del av den politiska ideologin bli accepterad och omtyckt. (Börjesson – Rehn, 2009, s.17-18). Ledaren kan via sin skicklighet i att definiera begrepp därmed bli populär.

Det finns även teoretiker som är mer positiva till begreppet makt. Den tyske samhällsfilosofen Jürgen Habermas är en av dessa. Han tror på förnuftet och kommunikationens möjligheter. Han bygger sina tankegångar om detta på att man i en språklig, diskuterande relation människor emellan kan nå en förståelse av världen. Detta står i motsats till mer postmoderna ansatser som ser rationalitet som något som finns i alla människor. Dock ser han makt som något som skapas inom ramen för organisering. Med organisering följer hierarkier och Habermas menar att detta kan medföra förtryck från de som kontrollerar organiseringen. (Börjesson – Rehn, 2009, s.42-44).

En maktaspekt kommer även att tas upp i vårt kommande teoriavsnitt som behandlar media. Detta då mediedominans är en viktig maktfaktor i ett samhälle och teorierna här smälter samman.

4.2 Populism

Vi har valt att använda oss av begreppet populism för att förklara Berlusconi's strategi och framgång. När vi läser om Berlusconi märks det snabbt att mycket av hans sätt att vara och tala återspeglas i den populistiska strategin. Populismen har haft en renässans under 1990-2000 talet med stora framgångar för populistiska partier i flera europeiska länder. (Ekman- Linde, 2010, s.158-161). Vi tror därför att faktumet att Berlusconi använder sig av dessa populistiska strategier kan förklara hans framgång.

Canovan sa angående populism:

”att om termen populism inte fanns skulle ingen samhällsvetare komma på tanken att uppfinna den” (Ekman- Linde, 2010, s.204).

Detta är ett begrepp som har många användningsområden. Studiet av populism präglas till stor del av så kallad *conceptual travelling*. Termen har använts i olika politiska och sociala företeelser utsträckta över tid och rum. Populism har definierats som politisk stil, politisk strategi, en tunn ideologi, politisk kommunikation och till och med som en mentalitet (Ekman- Linde, 2010, s.204). Begreppet är alltså väldigt brett och många företeelser göms under populism (Ekman- Linde, 2010, s.203). Vi ska här därför sammanfatta vad vi menar med populism, vad det är i detta begrepp som vi har användning för. Vi försöker i detta avsnitt alltså delge er vår definition av populism.

Vi väljer att definiera populism som en politisk stil och strategi. Vi ser alltså populism som en strategi att få folket på sin sida och ett sätt att forma och uttrycka sin politik. Vi ser i denna uppsats populism som en stil och inte som en idé eller ideologi. Populism är en politisk strategi vars användare vänder sig till och försöker tala till folket. Företrädare för populismen försöker skapa ett vi mot dem tänkande. Det kan vara folket mot eliten, högern mot vänstern, italienare mot invandrare etcetera. Populistiska företrädare förenklar svåra politiska frågor till enklare problem. Nationen och det inhemska hyllas ofta.

(Ekman- Linde, 2010, s.158). De populistiska partierna har en specifik stil eftersom de har karismatiska och personifierande ledare. Dessa ledare är centrala för mobiliseringen och kommunikationen med väljarna, de talar till folkets känslor och inte till det intellektuella hos var och en. Det kan därmed ofta vara svårt för ett populistiskt parti att överleva ett partiledarbyte. (Ekman- Linde, 2010, s.206-208). Ledare för dessa partier använder sig av en medialiserad politisk kommunikation (Ekman- Linde, 2010, s.209). De har en direkt relation till medborgarna och kringgår ibland de politiska institutionerna. Ledarna anser sig förstå och representera det vanliga folket och den tysta majoriteten till skillnad från politiker i andra partier. Populistiska ledare framhåller sig som vanliga människor med speciella egenskaper. De betonar ofta framgångar i affärer och privatliv för att bevisa sina extraordinära egenskaper. Detta samtidigt som de hela tiden betyder att de är en del av folket.

De talar folkligt om politik och använder sig ofta av en fräck retorik. Detta folkliga ställer de mot det högtravande språk som förekommer inom politiska institutioner. De är inte alltid politisk korrekta, detta då delar av den populistiska attraktionskraften ligger i att ledarna inte alltid söker ideal utan spelar på det förbjudna och otillåtna. De delar in objekt i vänner och fiender och kommer med konspirationsteorier där syndabockar pekats ut. Partierna byggs också ofta upp likt ett företag med svag demokratisk förankring. (Ekman- Linde, 2010, s.215-216). Med vårt synsätt kan alltså en ledare vara populistisk oavsett vilken politik denna person och hans parti förespråkar.

4.3 Medieteori

Vi ska fokusera på teorier som förklarar vad medier har för syfte och vad medier har för inverkan på människan. Att medier har ett stort inflytande på var och en känns idag självklart. Information strömmar överallt ifrån och vi blir hela tiden påverkade av denna information. Kring dessa medier har en rad olika teorier utformats och vi försöker här sammanställa vad vi funnit intressant av dessa olika teorier. För att förklara hur medier och politik hänger ihop har vi valt att använda oss av McQuails teorier om detta i boken *Mass Communication*. Vi fokuserar på teorier kring kontroll över media för politiska grunder.

4.3.1 McQuail

En grund i McQuails teorier är att medierna är viktiga för att opposition ska kunna bildas. De är viktiga för att kunna sprida information och kunskap. De kan bidra till att avslöja korrupktion och andra politiska problem men även för att sprida glädje till människor. Det är ett sätt att kommunicera på som kan bidra till en demokratisk utveckling men även förhindra den. Medias roll ses som både positiv och negativ i en rad frågor. Media genom framförallt TV kopplas bland annat ihop med våld, brott, internationell terrorism med mera. Men det kopplas även ihop med kunskap, underhållning, information. (McQuail, 1994, s.35).

Medier har i dagens samhälle alltså blivit ett av de viktigaste maktverktygen. Detta för att medier:

- attraherar och styr allmän uppmärksamhet
- är ett slagverk vad det gäller opinion och tro
- styr beteende
- styr människors definition av verkligheten
- ger status och legitimitet
- informerar snabbt och mycket

På grund av att detta är ett sådant maktverktyg är det viktigt att beakta:

- vem som kontrollerar medierna och i vilket intresse
- vems version av världen som presenteras
- hur effektiva medierna är för att nå valda syften
- om dessa medier skapar mer eller mindre jämlikhet i samhället (McQuail, 1994, s.69).

Medier har en politisk funktion eftersom de uttrycker åsikter och får politisk och ekonomisk information att cirkulera i samhället. McQuail fastslår också att det är viktigt med regler för att förhindra maktmissbruk och monopol över medierna då detta får stora konsekvenser för demokratin (McQuail, 1994, s.23). Det finns många exempel i världshistorien där media visat sig ha enorma manipulativa krafter (till exempel Sovjetunionen och Nazityskland). Slagkraften i media beror på att vi är utsatta och attraherade av den hela tiden. Han menar vidare att det är viktigt att reglera medier som distribuerar fiktion, underhållning och musik då även dessa kan påverka politiken. Dock lämnar de flesta fria länder ofta dessa mediekanaler åt den fria marknaden. Dessa typer av medier kan spela roll i politiken då de har så pass stor emotionell kontroll över tittarna. (McQuail, 1994, s.24).

4.3.2 Lazarsfeld, Merton och Habermas

Utöver McQuails bok har vi hämtat teorier kring media och kommunikation i André Jansson bok *Kommunikation*. I denna bok har författaren samlat en rad teorier kring dessa frågor. De flyter på sina ställen ihop med McQuails teorier. Vi har valt att fokusera på följande:

Medieforskarna Lazarsfeld och Merton talade redan 1948 om mediernas potential att fördjupa upplysningsidealet och fortplanta samhällets gemensamma normer. De talade även om att medieutbudet kunde göra invånarna i samhället passiva istället för att få dem engagerade i samhällsfrågor. Enligt dem finns det ett dilemma när det kommer till media. Detta grundar sig i att mediekonsumenterna blandar ihop kännedomen om viktiga problem och att faktiskt göra något åt dem. (Jansson, 2009, s.37).

Jürgen Habermas har utvecklat teorier om att medierna ska utgöra en offentlig sfär, en plats för dialog kring gemensamma angelägenheter och problem. Detta har dock försvårats på grund av kommersialiseringen av medierna. Denna dialog har ofta bytts ut och marginaliserats, inte minst av TV-underhållning. (Jansson, 2009, s.37).

Medierna kan alltså i rätta händer bidra till dialog, kritik, granskning av politiker och därmed skydda och hjälpa demokratin. I fel händer leder de till att människor alieneras från det politiska livet. Att kontrollera medier är ett tecken på makt och status.

5.0 Analys

Trots svag opposition och passande valsystem får vi inte glömma bort att Berlusconi flera gånger fått tillräckligt med röster för att få styra landet. Vi tror att hans makt över media, hans strategi och den italienska kulturen kan ligga bakom detta. I detta kapitel vävs dessa tre faktorer ihop med varandra och de tre teorier vi har använt oss av för att komma fram till ett resultat.

5.1 Berlusconis ledarstil och dess effekt i den italienska kulturen

Av det Machiavelli skrev i *Fursten* under 1500-talet är det främst två aspekter som känns som applicerbara för vår frågeställning. Det handlar dels om att situationen i Italien i början av 90-talet lämpade sig mycket väl för Berlusconi att göra sitt inträde på den politiska banan. Denna aspekt har att göra med det som Machiavelli beskrev som det gynnsamma tillfället. Situationen är helt enkelt som sådan att det verkar ha behövts en ny politisk aktör, förmodligen till och med en ny ledare. En skicklig politisk aktör ser chansen och tar den. Detta är något man tydligt kan se att Berlusconi gjorde i Italien. Samtidigt verkar den institutionella designen i landet även den ha lämpat sig för Berlusconis frammarsch. Detta eftersom Berlusconi vid ett flertal tillfällen lyckats undkomma regleringar och lagar om bland annat medier. Berlusconi verkar ha förstått hur han skulle kunna utnyttja detta system.

Den andra aspekten berör ledarstil. Hur ska man bete sig för att bli så populär som möjligt bland folket? Det Machiavelli talar om är naturligtvis inte direkt applicerbart. Han skriver trots allt om politiska ledare i auktoritära stater på 1500-talet. Här är det frågan om en folkligt vald politisk ledare. Men faktum kvarstår att hela den teoretiska grundtanken om ledarstil och dess betydelse faktiskt spelar roll.

I samband med Tangentopoli och Mane Pulite tänker vi oss att Berlusconi kan ha sett sin chans att slå sig in i politiken. Dittills hade endast haft en medial roll. Han var den stora tv-magnaten som producerade massvis med television för det italienska folket. Men med hjälp av detta stora mediala inflytande kunde han sprida propaganda om att han var den perfekta nya politikern för att ta över ledarskapet i landet. Misstron gentemot de tidigare politiska aktörerna fanns där och Berlusconi kunde sätta till verket. Effektfulla predikningar om att han var en man av folket gjorde att han ganska snabbt kom att uppfattas som just en man av folket. De tidigare etablerade politiska aktörerna hade aldrig riktigt setts som folkliga. När man nu hade fått reda på att dessa dessutom var mer korrupta än vad man tidigare anat kunde Berlusconi på ett smart sätt snabbt vinna folkets

förtroende. Löften om nya arbetstillfällen, sänkta skatter och mindre kriminalitet blandat med en karisma och personlighet ej tidigare skådad bland politiker var en perfekt blandning för Berlusconi i detta skede. (Kappelin, 2010, s.63).

Det ska här poängteras att tillfället för Berlusconi att kliva fram underlättades av landets institutionella design. Under Berlusconis styre har flera lagar gjorts om och man kan till och med tala om att lagar skraddarsys för honom. Han avsåg sig alla uppdrag han hade i den företagsgrupp som han startat när han bestämde sig för en politisk karriär vilket det inte verkar ligga någon reell sanning i. På detta sätt motgick han italiensk lag när han ställde upp i det italienska parlamentsvalet. Lagen säger att ”personer vars yrkesverksamhet är beroende av en statlig licens av avsevärd ekonomisk betydelse inte får ställa upp i ett parlamentsval”. Detta struntade Berlusconi i. Givetvis var detta saker som togs upp i samhället under valkampanjerna. Men eftersom Berlusconi spred så pass mycket propaganda om allt positivt han tog sig för fick han snabbt ett folkligt stöd och man såg bortom de negativa bitarna

(Kappelin, 2010, s.62). Detta visar på hur pass stor makt media faktiskt har. När han kritiserades kontrade han och menade att det var vänstervridna politiska konplotter mot honom. På grund av det folkliga stöd han redan hade vunnit efter alla år som underhållningsspridare hade han många människors förtroende. (Kappelin, 2010, s.62-63).

Berlusconis ledarstil är av en väldigt kontroversiell art. Han lyckas blanda politiska idéer med en karisma som är svår att hitta någon annanstans. Den verkar lämpa sig mycket väl i den italienska kulturen. Med hjälp av medier, främst TV, samt den politiska makt han redan besitter kan han sprida en väldigt speciell bild av sig själv. Trots flera ytterst tveksamma uttalanden, framför allt många kvinnoförnedrande, ses han av många snarare som charmig än sexistisk. Till exempel har han lovat förbättringar för kvinnorna i samhället och sedan struntat i löfterna. Parlamentsledamoten Federica Rossi Gasparrini frågade till slut honom angående dessa uteblivna förbättringar och om han överhuvudtaget brydde sig om löfterna. Detta varpå Berlusconi svarade: ”Naturligtvis bryr vi oss om hemmafruar, bara de är under tjugofem och har D-kupa”. (Kappelin, 2010, s.65). I stort sett i vilket annat land i Europa skulle detta ha kunnat leda till en politisk kris. Det går inte att tänka sig att en politiker skulle uttala sig på det här sättet i till exempel Sverige. Men i den italienska kulturen finns redan en ganska tydlig machokultur och att spela lite fräckt på detta gör att han kan komma undan med det. Naturligtvis lockar han inte till sig nya feministiska väljare men på något sätt verkar det nästan vara som att han i Italien nästan är lite smått älskad för sin fräckhet. Man kan tänka sig att folket på något sätt kanske känner igen sig själva i honom när han pratar på det här sättet utan tankar på konsekvenser. Han är så pass självsäker på sin roll som ledare i landet att de verkar köpa det. Samtidigt deltar han i flera TV-program och ställer gärna upp på intervjuer med mera. Men eftersom han äger de flesta mediekanalerna är det ju faktiskt via sina egna kanaler han sprider bilden av sig själv. På detta sätt kan han vinkla den bilden precis som han vill.

Mycket av det han spelar på är ren underhållning. Han har insett att de tidigare politikerna inte riktigt kunde närma sig det italienska folket. Genom att ta till vara på den chans han fick har han visat upp en slags bild av sig själv av att vara en underhållare. En folkets underhållare som samtidigt ska lösa de problem som finns i samhället. Och han löser ju faktiskt även en del av problemen. Inte på lång sikt men på kort sikt. Till exempel skapades 1 200 000 nya jobb under en

femårsperiod med Berlusconi vid makten. Det handlade inte om några heltidsanställningar utan om deltidsarbetstillfällena men folk utan jobb fick i alla fall en förbättring. (Kappelin, 2010, s.226-227). Han visar på så sätt tydligt för italienarna att han verkligen gör någonting åt vissa problemen och därmed håller hans popularitet i sig. En karismatisk, charmig ledare som samtidigt gör förbättringar som syns överallt, i tidningar, på TV etcetera gör att det blir svårt för italienarna att inte imponeras av honom.

Berlusconi är skicklig på att använda sin propaganda. Inte bara medierna fungerar som propaganda utan även en sådan sak som hans fotbollslag. AC Milan som Berlusconi köpte 1986 är ett av Italiens allra folkäraste lag och används ofta som någon form av propaganda. Han köper exempelvis fotbollsstjärnor för att rikta bort fokus från skandaler som han är inblandad i. Till exempel så började han 2011 tala om att köpa loss superstjärnan Cristiano Ronaldo i samband med den rättegång som berört en sexskandal (The Guardian 2011). Allt för att föra över ljuset till något annat. Något som ses som positivt istället för negativt. Han står hela tiden för denna mix mellan nöje och politik. Detta kan ses som ett sätt att förenkla politiken. Han får italienarna att förknippa honom med något de tycker om. Detta använder han skickligt. Hans parti döptes till Forza Italia (Heja Italien), en tydlig flört med folkets kärlek till fotbollen. Han använder sig ofta av fotbollstermer när han talar. Exempelvis sa han att han skulle kliva på plan när han trädde in i politiken. Ett folkligt och vardagligt språk istället för det politiska språket.

Berlusconi var tidigt ute med att våga samarbeta med högerpopulistiska partier som Lega nord och Alleanza Nazionale. Ingen annan vågade bilda koalition med dessa partier men det vågade Berlusconi. Allt för att han skulle kunna ta makten över landet. Detta kan för övrigt ha varit startskottet till att partier i andra länder insett möjligheten i att göra på detta sätt. (Ekman- Linde, 2010, s.163). I början tyckte folk att det var avskyvärt att bilda koalition med partier med fascistisk anknytning men nuförtiden är det helt acceptabelt och ses som fullt normalt. Detta kan ha bidragit till att det idag i många länder inte är något större problem för partier att bilda koalition med främlingsfientliga partier.

Berlusconi's folkliga och medialiserande kommunikations stil är ett tydligt exempel på populistiskt ledarskap. Detta kan leda till att många röstar på honom. Hans politik bör dock inte förknippas med ideologin populism. Han lutar mer åt en ekonomisk liberal och värdemässig konservativ politik. En politik som alltid haft starkt fäste i Italien och som talar till många människor.

Han flörtar ofta med det förbjudna och det inte alltid politiskt korrekta. Något som också kan ses som typiskt för en populistisk ledarstrategi. Faktumet att han vågar arbeta med partier med fascistisk anknytning tyder på detta. Han har också sagt saker som "Mussolini mördade aldrig någon, han skickade folk på semester för att spärra in dem" (vår översättning). (The Guardian 2003). Om uttalande som detta leder till framgång eller bakslag är dock svårt att svara på. Man får inte glömma att fascismen är mer utbredd och accepterad i Italien jämfört med exempelvis Sverige.

Att Berlusconi använder sig av en populistisk strategi kan också ha fått negativa konsekvenser. Forza Italia fick exempelvis problem 1996 på grund av avsaknad av struktur och demokratiska regler (Lane, 2004, s.138). Att bygga partier med en tydlig top-down organisation gör det lätt för Berlusconi att styra allt, men kan som här visade sig även medföra vissa problem. Dock är det som så att hans populistiska stil, där han spelar mycket på det folkliga, till stor del bidrar

till hans popularitet. Ett exempel på detta finner man när han till slut bestämde sig för en politisk bana. Han talade då mycket om att Italien var landet han älskade och att det var där han hade sina rötter. Men han hade ingen tanke om att styra landet på det sätt som tidigare ledare gjort. (Kappelin, 2010, s.61-62). Ett exempel på hur han använder sin politiska makt inom partiet är när han väljer in yngre vackra kvinnor utan några egentliga politiska erfarenheter på viktiga poster. Till exempel valdes Barbara Matera till EU parlamentariker trots att hennes största framgång tycks ha varit att hon varit sexig hallåa i TV. (Kappelin 2010, s.85-86). Detta gör att han kan kontrollera dessa människor. De försvarar honom i vått och torrt då de egentligen inte kan mycket om politik.

Han använder sig av enkla populistiska knep för att lura befolkningen. Att ständigt koppla invandring till kriminalitet och säkerhet är ett av dessa knep. (Kappelin, 2010, s.245). När en omtyckt ledare väljer att definiera begrepp på detta sätt kan det leda till att folket slutligen accepterar dessa sätt att tala om olika grupper i form av negativa termer. Detta kan leda till att hans främlingsfientliga politik uppskattas av en stor del av befolkningen. Han delar upp befolkningen i den goda italienaren och den kriminella invandraren för att få ett vi och dem tänkande. Detta tillsammans med den högerextremistiska våg som vuxit sig stor under slutet av 90-talet i Västeuropa kan ligga bakom att han får så pass många röster som han faktiskt får. Han vill hela tiden ha den här uppdelningen i det goda och det onda. Till en början spelade han på att vara en man av folket mot eliten. Nu när den gamla eliten är helt uttraderad och de flesta glömt bort de gamla politikerna spelar han mycket på italienaren mot invandraren. Han spelar även mycket på den goda högern mot den onda vänstern.

Berlusconi skryter ofta om sina framgångar med fotboll och affärer. Många italienare säger att de hoppas att Berlusconi tur och framgång inom fotboll och näringslivet ska smitta av sig på politiken (Kappelin, 2010, s.220) Berlusconi populistiska teknik verkar alltså fungera. Han har med hjälp av framgångar på andra fält lyckats få folk att tro att han kommer att vara framgångsrik även på det politiska fältet.

Berlusconi hoppar ofta på yrkespolitiker och nämner ofta i sina tal sitt förakt mot yrkespolitiker. Han försöker få folket att tro att alla yrkespolitiker är obeslutsamma och fuskar (Kappelin, 2010, s.248). Detta kan ha medfört att många inte tycker att Berlusconi beteende är märkligt då han bland annat med hjälp av media målat fram en bild av att alla politiker betar sig på detta sätt.

5.2 Berlusconi mediemakt och konsekvenserna av detta

Medias roll är ju bland annat att kontrollera det politikerna gör. Äger man stora delar av den media som finns i ett land blir det naturligtvis lätt att påverka. I Italien finns dessutom inte någon lagstiftning som förbjuder att en person kan ha otroligt stor medial makt samtidigt som denne har en stor politisk makt. Dessutom har regeringen ett oerhört stort inflytande över de statliga TV-kanalerna som RAI utgör. Berlusconi sitter alltså på en position där han som premiärminister har ett väldigt stort inflytande av dessa kanaler samtidigt som han ju äger flera andra

kommersiella kanaler. (Kappelin, 2010, s.102)

Det finns även exempel på hur Berlusconi skraddarsyr lagar och lyckats undkomma de få regleringar som berör TV. Sådana exempel är tidigare nämnda Gasparri lagen och även munkavlelagen. Dessa lagar är tydligt utformade för att skydda och hjälpa Berlusconi.

Kappelin intervjuade själv Gasparri om den lag som fått hans namn. Hon frågade honom om hur det kunde komma sig att, i ett land som säger sig ha pressfrihet, Berlusconi bannlyst kritiskt granskande journalister. När kameran rullade fick hon något slags icke-svar men när den var avstängd fick hon snarare än utskällning om att det naturligtvis inte fick förekomma så pass Berlusconi-kritiska journalister i landet. I den stunden förstod hon att Gasparri inte förstod vad pressfrihet faktiskt innebär. (Kappelin, 2010 s.113-114). Media behövs för att kritiskt kunna granska politiker med allt vad de tar sig för. I Italien där mycket av media ägs av Berlusconi uppstår genast en stor problematik. Friheten att kritiskt granska honom blir nämligen aldrig verklighet. Inte bara Berlusconi utan alla möjliga makthavare (vilken politik man än står bakom) i landet är känsliga för denna kritik. Men faktum kvarstår att det är Berlusconi som är den mäktigaste och rikaste aktören i landet vilket leder till att det är han det är svårast att kunna kritisera utan att riskera att förlora jobbet. Berlusconis själv censur blir på så vis i stort sett omöjlig att undvika. (Kappelin, 2010 s.114)

I teoriavsnittet beskrev vi ett antal punkter som McQuail menade är viktiga att beakta när det kommer till politik och media. Han menar bland annat att medier attraherar folket, styr oppositionen och har en förmåga att snabbt sprida information. På grund av dessa aspekter menar han vidare att vem som kontrollerar detta är väldigt centralt. I Italien är denna person som sagt Berlusconi. Han har som intresse att förmedla en bild av sig själv som ytterst viktig för det italienska samhället. Med kontrollen han har kan han lätt göra detta. Det är hans version om hur samhället bör fungera som främst når folket. Lazarsfeld och Merton menar vidare att medier har stor potential att fortplanta samhällets normer. Dessa samhällets normer bestäms i mångt och mycket av Berlusconi. Det är på de sätt som han definierar diverse begrepp som når folket. Det är så att säga han som, via sitt medieimperium, styr hur folket ser på samhället. Detta stämmer även överens med Lazarsfeld och Mertons tankar om hur medier kan göra folket passiva istället för engagerade i samhällsfrågor. Berlusconi uppfattas av många som en god ledare som tar hand om problemen åt italienarna.

På grund av den kommersialisering av medier som Berlusconi bidragit till har mediernas roll som plats för dialog och samhällsinformerande försvagats. Habermas och andra medieforskare menar vidare att den dessutom håller på att bytas ut av ren TV-underhållning. Denna tankegång är direkt applicerbar i Italien. Berlusconi har i allra högsta grad bidragit till den TV-underhållning som dagligen når familjer runt om i landet. Med detta blev Berlusconi innan hans politiska inträdde väldigt populär. När han väl steg in i politiken växte denna popularitet vidare och har varit en bidragande orsak till hans framgångar inom politiken.

TV bör vidare kunna ses som ett sätt för Berlusconi att ge folket underhållning i en tillvaro som annars är bekymmersam för flertalet italienare. Det kan få folket att tänka på annat, bortse från det negativa som finns i samhället.

6.0 Slutsatser

Varför reagerar inte då italienarna på Berlusconi's alla skandaler? Hur kan man finna rimlighet i att landets premiärminister även är den mest inflytelserika person inom media? Här kommer vi direkt in på vår frågeställning. Vi menar att Berlusconi på ett skickligt sätt genom sin makt över medierna alltid verkar lyckas försvara sig. Han drar ner diskussionen på en nivå som gör det lätt för folket att förstå hur rätt han har i det han säger. Vi menar att han i de här specifika fallen som rör just medier använder sig av en slags populistisk strategi. Med denna strategi men framförallt genom sin mediedominans får han folket på sin sida. Detta för att Berlusconi i Italien har tagit sin politiska ställning genom en ständigt ökande kontroll över medier i landet. Att han har ett så pass stort medialt inflytande anser vi vara en viktig orsak till varför befolkningen fortsätter att acceptera honom som ledare. Han kan med hjälp av medierna ljuga och även packa in kontroversiella förslag i silkespapper. Via sin kontroll kan han sprida propaganda om sig själv, hans parti och om andra intressen han har. Att lägga fokus på en medieaspekt har därmed varit helt oundviklig i detta fall.

Vi tänker oss att populistiska ledare oftast avslöjas i nästa val. När väljarna inser att deras löften i mångt och mycket är tomma ord och att förenklandet av politiken inte fungerar brukar de väljas bort. Men trots att ekonomin gått allt sämre i Italien och mycket försämrats (Sweden.go.se) sitter Berlusconi kvar. Förklaringen till detta tror vi är media. Han låter inte oppositionen peka på det som gått dåligt och många väljare ser inte riktigt detta. Oppositionen klarar aldrig av att sätta dit honom som en populistisk clown då dessa rop till stor del dränks av Berlusconi's mediemakt.

Vill man ha en demokrati som inte fastnar i denna typ av skickliga populistiska makthavare måste man ha tydliga lagar som styr all typ av media. Italien bör inte ses som ett avvikande fall utan bekräftar bara McQuails teori som säger att all media behöver regleras. Även underhållningsprogrammen på TV spelar roll. Berlusconi är inte alls någon politisk clown som han ofta målas upp som utan en mycket skicklig politiker som förstått just detta. Han har insett medias roll i den italienska kulturen och hittat en perfekt strategi för hur han ska behålla makten över media, den italienska politiken och därmed även över folket.

I denna undersökning har bara sagts att Berlusconi äger mycket media. Vi har inte analyserat hur han styr den och vad som visas på hans tv kanaler. En fortsättning på denna uppsats kan vara att göra en innehållsanalys på hans TV program. Detta för att få reda på hur han gör när han får det italienska folket på sin sida.

Referenser

Litteratur

Börjesson, Mats – Rhen, Alf. 2009. *Makt* Malmö: Liber AB

Ekman, Joakim- Linde, Jonas, 2010. *Politik, protest, populism*. Malmö: Liber AB

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, 200. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik AB

Jansson, André, 2009. *Kommunikation*. Malmö: Liber AB

Kappelin, Kristina, 2010. *Berlusconi – Italienaren*. Kristina Kappelin och Brombergs bokförlag AB

Lane, David, 2004. *Berlusconi's shadow: Crime, justice and the pursuit of power*. London: Penguin Group

Machiavelli, Niccolo, 2008. *Fursten*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur

McQuail, Denis, 1994. *Mass communication Theory*. London: Sage publications, 3rd Edition

Pasquino, Gianfranco, 2008, The 2008 Italian National Elections: Berlusconi's Third Victory, : South European Society and Politics, 13, 3, 345-362.

Pasquino, Gianfranco, 2003, The government, the opposition and the president of the republic under Berlusconi, : Journal of Modern Italian Studies, 8, 4, 485-499.

Rose, Richard, 2009. "Democratic and undemocratic states" i Haerpfer, Christian – Bernhagen, Patrich – Inglehart, Ronald F – Welzel, Christian (eds.) *Democratization*. Oxford & New York: Oxford University Press, ss.10-23

Voltmer, Katrin – Rawnsley, Gary, 2009. "The Media" i Haerpfer, Christian – Bernhagen, Patrich – Inglehart, Ronald F – Welzel, Christian (eds.) *Democratization*. Oxford & New York: Oxford University Press, ss.234-248

Internet:

F r e e d o m h o u s e 1 = <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7846>
Hämtdatum - 2011-05-02

Freedomhouse 2 = <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=251&year=2010>
Hämtdatum - 2011-05-02

Sweden.gov.se = <http://www.sweden.gov.se/sb/d/5472/a/42485> Hämtdatum - 2011-05-10

Wikipedia 1 = http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Prime_Ministers_of_Italy

Hämtdatum - 2011-05-12

Wikipedia 2 = http://en.wikipedia.org/wiki/Censorship_in_Italy Hämtdatum - 2011-05-12

Nyhetsartiklar:

BBC 2006 = ” Berlusconi fraud charges” Nyhetsartikel. 2006-07-07 Elektroniskt: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5159506.stm> Hämtdatum - 2011-05-07

Dagens Nyheter 2010 = ”Ny Skräddarsydd lag i Italien” Nyhetsartikel. 2010-06-10 Elektroniskt: <http://www.dn.se/nyheter/varlden/ny-skraddarsydd-lag-i-italien> Hämtdatum - 2011-05-08

Dagens Nyheter 2011= ”Domare Väntas Åtala Berlusconi” Nyhetsartikel. 2011-02-09 Elektroniskt: <http://www.dn.se/nyheter/varlden/domare-vantas-atala-berlusconi> Hämtdatum -2011-05-05

Svenska Dagbladet 2005= ”Åklagare vill se Berlusconi åtalas” Nyhetsartikel. 2005-04-26 Elektroniskt: http://www.svd.se/nyheter/utrikes/aklagare-vill-se-berlusconi-atalas_416511.svd Hämtdatum - 2011-05-11

Sydsvenskan 2010 = ”Berlusconi i samröre med maffian” Nyhetsartikel. 2010-11-20 Elektroniskt: <http://www.sydsvenskan.se/varlden/article1303144/Berlusconis-man-medlade-med-maffian.html> Hämtdatum - 2011-05-11

The Guardian 2003 = ”Mussolini wasn't that bad, says Berlusconi” Nyhetsartikel. 2003-09-12 <http://www.guardian.co.uk/media/2003/sep/12/italy.pressandpublishing> Hämtdatum – 2011-05-13

The Guardian 2011 = ” Silvio Berlusconi suggests Milan could sign Cristiano Ronaldo” Nyhetsartikel. 2011-04-12 Elektroniskt: <http://www.guardian.co.uk/football/2011/apr/12/silvio-berlusconi-milan-cristiano-ronaldo> Hämtdatum - 2011-05-14